

AV-ALAN JURIDIikka

(4) AV-ALAN SOPIMUKSET

Aalto-yliopisto
Taiteiden ja suunnittelun
korkeakoulu

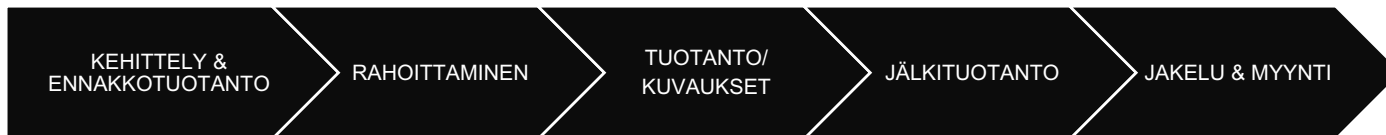
Marraskuu 2023

AV-ALAN SOPIMUKSIA

- Optiosopimukset
- Käsikirjoitussopimukset
- Oikeuksien luovutussopimukset
- Työryhmän sopimukset
- Alihankintasopimukset
- Esiintyjäsopimukset
- Kuvauspaikkasopimukset
- Rahoitussopimukset
- Sopimukset musiikista
- Jakelusopimukset
- Myyntiyhtiösopimukset
- Yhteistuotantosopimukset
- Muut sopimukset erilaisesta yhteistyöstä, toimeksiannoista, johdannaisoikeuksista, jne.

SOPIMINEN, SOPIMUKSET JA AV-TUOTANTO

- **Sopimusten tekeminen ja ajoittuminen riippuu siitä, mihin av-tuotannon vaiheeseen ne liittyvät ja linkittyvät.**
- **Yksittäinen sopimus voi soveltua yhteen av-tuotannon vaiheeseen tai vaikuttaa kaikissa av-tuotannon vaiheissa.**
 - Esimerkiksi työryhmän sopimus voi toteutua kehittelyn, kuvausten ja/tai jälkituotannon vaiheissa.
 - Esimerkiksi käsikirjoitussopimus vaikuttaa kaikissa av-tuotannon vaiheissa.

SOPIMUSTEN SISÄLTÖ

- **Kaikissa sopimuksissa keskeinen ”perus” sisältö**
 - Ks. materiaali sopimuksista
- **Sopimusten nimi ja sisältö**
 - Sopimusten sisältö ratkaisee.
 - Esimerkiksi jos sopimus on nimetty alihankintasopimukseksi, mutta sisältö on rinnastettavissa työsopimukseksi, sopimus tulkitaan työsopimukseksi.
- **Toimialan erityispiirteet**
 - Av-alaan liittyy paljon erityispiirteitä, joita tunnistaa vain toimialan tuntemuksen myötä.
 - Useimmiten av-alan sopimusten sisältö: business 80% ja legal 20%.
 - Av-alan käytännön erityispiirteistä kannattaa kysyä muilta av-alan toimijoilta. Kannattaa kuitenkin kysyä useammalta ja olla sopivan kriittinen tiedon kanssa, koska ihmisten osaaminen on hyvin eritasoista ja näkemykset voivat värittyä omista kokemuksista.
 - Sopimusten operoinnissa on tärkeää tunnistaa, mitä sopimuksissa on ja mitä siitä kenties puuttuu.

OPTIOSOPIMUKSET

- **Optio-oikeus**

- Varataan oikeus johonkin, esimerkiksi oikeus valmistaa av-teos jonkin teoksen pohjalta.
- Sovitaan optio-oikeuden kohteesta, esimerkiksi kirja, treatment, alkuperäistarina tai käsikirjoitus.
- Sovitaan käyttötarkoituksesta, esimerkiksi oikeus valmistaa elokuva ja elokuvan hyödyntämisoikeudet.
- Optiosopimuksella ei hankita oikeuksia, vaan varataan oikeus hankkia oikeuksia.

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Sopimuskumppani, joka hallinnoi optioitavan teoksen oikeuksia.
- Option kohde ja määrittely
 - Mikä teos optioidaan? Esimerkiksi kirja.
 - Mitä käyttöä varten ja missä laajuudessa? Esimerkiksi yksi elokuva ja elokuvan hyödyntämisoikeudet.
 - Yksinoikeus vai rinnakkaisoikeus/lisenssi?
- Optioaika eli option voimassaoloaika. Esimerkiksi 12 kk, 24 kk tai 36 kk).
- Optiokorvaus eli varausoikeudesta maksettava korvaus ja maksuaikataulu.
- Option uusiminen eli option mahdollinen pidentämisoikeus. Esimerkiksi optio-ajan pidennys 12 kk ja uusi optiokorvaus.
- Mahdollinen oikeuksien hankkimisesta maksettava korvaus, joka toteutuu, jos optio-oikeus päätetään käyttää ja sovitut oikeudet hankkia.

KÄSIKIRJOITUSSOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus**

- Sovitaan av-teoksen käsikirjoituksen kirjoittamisesta ja/tai käsikirjoituksen käyttöoikeuksista.
- Käsikirjoitussopimus voi olla
 - (a) työsopimus tai
 - (b) alihankintasopimus (yritys sopijapuolena) tai
 - (c) oikeuksien luovutussopimus (joko henkilön tai yrityksen kanssa).

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Sopimuskumppani, joka hallinnoi käsikirjoituksen oikeuksia
- Sopimuksen kohteena oleva käsikirjoitus ja valmistettava av-teos
- Käsikirjoittaminen – käsikirjoittaja vs käsikirjoitustyöryhmä, muut osallistuvat henkilöt (esimerkiksi dramaturgi, ”script doctor”)
- Käsikirjoittamisen aikataulu; vaiheet ja versiot, kommentointi ja valmis käsikirjoitus
- Ohjauksen ja leikkauksen vaatimat muutokset
- Luovutettavat oikeudet – oikeudet käsikirjoitukseen (mihin käsikirjoitusta saa hyödyntää) vs. oikeudet av-teokseen
- Maksettavat korvaukset ja maksuaikataulu
- Kreditointi ja palkinnot
- Osallistuminen av-teoksen markkinointiin
- Salassapitovelvollisuus
- Valmistettavan av-teoksen toteutumatta jääminen (ks. tahdonvaltainen sääntely: Tekijänoikeuslaki 40§)
- Sopimuksen voimassaolon mahdolliseen ennenaikaiseen päättymiseen liittyvät erityishuomiot

OIKEUKSIEN LUOVUTUSSOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus**

- Sovitaan johonkin teokseen liittyvien oikeuksien luovuttamisesta, esimerkiksi:
 - Kirjan tai käsikirjoituksen oikeuksien luovutus.
 - Erilaiset käyttöoikeussopimukset (yksin- tai rinnakkaisoikeudella), esimerkiksi kuvien, tekstien, taulujen, brändituotteiden, arkistomateriaalien, ym. käyttö av-teoksessa.

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Sopimuskumppani, joka hallinnoi luovutettavia oikeuksia
- Sopimuksen kohde
- Käyttötarkoitus ja käytön laajuus
- Luovutettavat oikeudet
- Maksettavat korvaukset ja maksuaikataulu
- Soveltuva kreditointi
- Salassapitovelvollisuus
- Mahdolliset huomioitavat erityisehdot

TYÖRYHMÄN SOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus**

- Ohjaaja-, näyttelijä-, tuottaja-, kuvaaja-, leikkaaja-, puvustaja-, lavastaja-, ym. työryhmän sopimukset.
- Sovitaan roolista, tehtävistä, oikeuksista, vastuista ja velvoitteista av-tuotannossa.

- **Työsopimus**

- Ks. materiaali työsopimusten sisällöstä.
- Lisäksi sovittavia asioita:
 - Valmistettava av-teos
 - Tehtävät, toimivaltuudet ja vastuut (ohjaajan sopimuksessa myös ns. "final cut" -määrittely)
 - Av-tuotannon aikataulu ja työn suorittamisen ajoittuminen
 - Luovutettavat oikeudet
 - Kreditointi ja palkinnot
 - Salassapitovelvollisuus
 - Osallistuminen av-teoksen markkinointiin

ALIHANKINTASOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus**

- Sopimuskumppanina yritys, joka myy palveluita, joita sovitut henkilöt suorittavat.
- Työryhmän jäsenet yrittäjinä, erilaiset av-tuotannon palveluita koskevat sopimukset.
- Alihankintayhtiö ei tee työtä. Mikään alihankintasopimuksessa ei voi viitata työhön, työntekijään, työnantajaan tai työoikeuteen. Alihankintasopimus ei voi olla rinnastettavissa työsopimukseen.

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Sopimuskumppani, joka myy palveluita
- Palveluita suorittavat henkilöt
- Valmistettava av-teos
- Suoritettavat palvelut ja vastuut
- Palveluiden suorittamisen määrä, aikataulu ja mahdolliset lisäpalvelut
- Luovutettavat oikeudet
- Maksettavat korvaukset (ml. arvonlisävero) ja maksuaikataulu
- Palveluita suorittavien henkilöiden kreditointi ja palkinnot
- Salassapitovelvollisuus (yritys ja palveluita suorittavat henkilöt)
- Palveluita suorittavien henkilöiden osallistuminen av-teoksen markkinointiin

ESIINTYJÄSOPIMUKSET

- **Esiintyjäsovimuksia**
 - Näyttelijäsopimukset (jonkin av-teoksen roolin esittäminen)
 - Kuvausluvut (pienet roolit ja avustajat) – oikeus kuvata ja äänittää henkilön esiintymistä sekä tallentaa ja käyttää materiaalia sovitussa käyttötarkoituksessa.
- **Keskeisiä sopimusehtoja:**
 - Valmistettava av-teos ja esiintyjän toimenkuva
 - Av-tuotannon aikataulu ja esiintymisen aikataulu, esiintymispäivien määrä ja ajoittuminen (valmistelut, harjoitukset, kuvaukset, jälkityöt)
 - Luovutettavat oikeudet
 - Maksettavat korvaukset ja maksuaikataulut
 - Kreditointi ja palkinnot
 - Salassapitovelvollisuus
 - Osallistuminen av-teoksen markkinointiin

KUVAUSPAIKKASOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus**

- Sovitaan lokaatioiden käyttöoikeudesta (studiot, kiinteistöt, asunnot, toimitilat, ym.)

- **Kuvauspaikkasopimukset vs. kuvauspaikkaluvat**

- Muoto ja sisältö määrittävät tarpeen mukaisesti.
- Kuvauspaikkalupa käytössä esimerkiksi dokumenttituotannoissa.

- **Keskeisiä sopimusehtoja**

- Sopimuksen kohteen omistaja
- Sopimuksen kohteena oleva lokaatio
- Lokaation käyttötarkoitus ja aikataulu
- Kuvauslupa ja luovutettavat oikeudet
- Maksettavat korvaukset ja maksuaikataulu
- Vastuut ja vakuutukset
- Salassapitovelvollisuus
- Lokaation käyttöön liittyvät erityisehdot (esimerkiksi käytölle asetetut ehdot, sähkö ja vesi, erityisluvat, yms.)

RAHOITUSSOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus:**
 - Sovitaan av-teoksen kotimaisesta tai kansainvälisestä rahoituksesta.
- **Tukisopimukset**
 - Esimerkiksi Suomen elokuvasäätiö, AVEK, Business Finland, jne.
 - Rahoituksen käytölle asetetut edellytykset ja ehdot täytyttävä.
 - Yleensä kaikille rahoituksen saajille samat standardiehdot ja vähän neuvoteltavaa.
- **Sijoitussopimukset**
 - Esimerkiksi sijoittajat, rahastot, jne.
 - Keskeisiä rahoitusehtoja:
 - Rahoituksen määrä ja korko
 - Rahoituksen maksuaikataulut ja ehdot maksamiselle ("conditions precedent")
 - "Recoupment" ja tuottojen jako
 - Raportointi
 - Muut rahoitukseen liittyvät erityisehdot
- **Jakelusopimukset ovat usein myös rahoituksellisia sopimuksia ennekkorahoituksen muodossa.**

SOPIMUKSET MUSIIKISTA

- **Käyttötarkoitus:**
 - Sovitaan av-teoksen musiikista.
 - Sovitaan musiikin käytön laajuudesta (av-teoksessa, markkinointimateriaaleissa, yksin- vai rinnakkaisoikeudella, toimialueet, määräajat, jne.)
- **Erilaisia musiikin sopimuksia:**
 - Sopimukset uudesta sävellettävästä musiikista ja musiikin tuottamisesta
 - Sopimukset jo olemassa olevan musiikin käyttämisestä
 - Sopimukset musiikin esittämisestä (muusikot, laulajat, orkesterit)
- **Musiikin käytöstä sopimiseen liittyy paljon toimialatuntemusta siitä, miten voi ja kannattaa sopia.**

JAKELUSOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus**

- Sovitaan av-teoksen taloudellisesta hyödyntämisestä/jakelusta.
- Käytetään usein termiä levityssopimus, vaikka on kyse myös muusta kuin levittämisestä.

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Sopimuksen kohteena oleva av-teos
- Luovutettavat oikeudet
 - Av-teoksen esittäminen, välittäminen, levittäminen ja/tai muu hyödyntäminen
 - Jakelukanavat, toimialueet/territoriot ja määräajat
 - Yksin- tai rinnakkaisoikeudella
- Maksettavat korvaukset ja maksuaikataulut
 - Ennakot ("minimum guarantee", 'MG'), palkkiot, kulut ja tuottojen jako
- Jakelu- ja markkinointisuunnitelma, päätösvalta ja hyväksymisoikeudet
- Valmiin av-teoksen toimitus ("delivery")
- Kreditointi
- Raportointi

MYYNTIYHTIÖSOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus:**

- Sovitaan av-teoksen myynnistä.
- Myyntiyhtiö/-agentti markkinoi ja myy av-teosta jakelijoille.

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Sopimuksen kohteena oleva av-teos
- Luovutettavat oikeudet
 - Av-teoksen esittäminen, välittäminen, levittäminen ja/tai muu hyödyntäminen
 - Jakelukanavat, toimialueet ja määräajat
 - Yksin- tai rinnakkaisoikeudella
- Ehdot oikeuksien luovuttamisesta jakelijoille (ennakot, palkkiot, kulut, jne.)
- Markkinointi- ja myyntisuunnitelma, päätösvalta ja hyväksymisoikeudet
- Valmiin av-teoksen toimitus ("delivery")
- Maksettavat korvaukset ja maksuaikataulut
 - Ennakot ("minimum guarantee", 'MG'), palkkiot, kulut ja tuottojen jako
- Kreditointi
- Raportointi

YHTEISTUOTANTOSOPIMUKSET

- **Käyttötarkoitus:**

- Kun kaksi tai useampi tuottajaa haluavat tuottaa av-teoksen yhdessä.
- Yhteistuotantosopimuksessa sovitaan yhteistuottamiseen liittyvistä ehdoista yhteistuottajien välillä.
- Päätuottaja ja osatuottajat.

- **Keskeisiä sopimusehtoja:**

- Yhteistuottamisen kohteena oleva av-teos
- Yhteistuottajat, kontribuutiot, vastuut ja päätöksenteko
- Aikataulut
- Av-teokseen liittyvien oikeuksien omistaminen ja jakaminen
- Kreditointi
- Vakuutukset
- Valmiin av-teoksen toimitus ja materiaalit
- Tulojen kerääminen ja tuottojen jakaminen

- Lisätietoa: Naarajärvi, Pia (2011): *International Co-Production and Collaborative Agreements, the Case of the Finnish Film Industry*. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, väitöskirja 15/2011, Helsinki.

MUUT ERILAISET SOPIMUKSET

- **Av-alalla solmitaan lisäksi paljon erilaisia sopimuksia, esimerkiksi:**
 - Erilaiset vuokrasopimukset, esimerkiksi kalusto, studiotilat, autot, toimitilat, jne.
 - Erilaiset toimeksiantosopimukset, esimerkiksi käännöspalvelut, talouspalvelut, jne.
 - Erilaiset yhteistyösopimukset tuotantoon liittyvistä palveluista, työterveyshuollosta, eläinten käytöstä av-teoksessa, markkinoinnista, sponsoroinnista, collection agency –palveluista, jne.
 - Sopimukset erilaisista tarvittavista vakuutuksista ja muista järjestelyistä.
 - Erilaiset sopimukset av-teoksen johdannaisoikeuksista
 - Remake't, jatko-osat, prequel'it, spin-off'it,
 - Oheistuotteet
 - Johdannaiset av-teokset
 - Pelit, kirjat, kuunnelmat, näytelmät
 - jne.
 - Sopimukset kaikista mahdollisista asioista av-teokseen ja/tai tuotantoon liittyen.
- **Sopimusten sisältö rakentuu aina tarkoituksenmukaisesti, tapauskohtaisesti ja riittävän tarkasti (miksi, mitä, miten).**

RIGHTS MANAGEMENT IN CONTRACTING

- **Rights clearance of audiovisual projects**

- Script clearance (and original work, e.g. book, clearance, if any)
- Crew (copyright owners) clearance
- Cast clearance
- Location clearance
- Content (products, music, names, texts, logos, brand items, graphics, art works, etc.) clearance
- Title clearance

- **Chain of title** – writers and other copyright owners of the script, director and other key creative talent.

- **Rights management of audiovisual work**

- Primary rights – the distribution and exploitation of the audiovisual work.
- Derivative/ancillary rights – remakes, sequels, prequels, merchandising, games and multimedia, radio, derivative audiovisual works, novelization, stage plays, soundtracks, music publishing, etc.

- **Errors & Omissions (E&O) Insurance in international productions**

- Rights clearance protection.

LISÄMATERIAALIA

- Av-alasta löytyy jonkin verran erilaista materiaalia, johon voi halutessaan tutustua, esimerkiksi:
- **WIPO**
 - https://www.wipo.int/copyright/en/creative_industries/how-to-make-a-living-from-movie-copyright.html
 - Julkaisuja ja videoita eri teemoista, ym.
 - From Script to Screen, Copyright for Audiovisual Industry Professionals:
 - <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-cr-film-script-to-screen-en-from-script-to-screen.pdf>
- **ScreenSkills**
 - <https://www.screenskills.com/>
 - ”Free e-learning” –osio ym.
 - <https://www.screenskills.com/media/2607/the-film-business-handbook.pdf>
- **Independent Film & Television Alliance (IFTA)**
 - Erilaista tietoa, mm. ”Resources”-osio:
 - <https://ifta-online.org/mila/>

